

УДК 378.14
DOI: 10.46591/PSJM.2020.0301.0002

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ

© 2020

Грицай Наталія Богданівна, доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри біології та здоров'я людини
Рівненський державний гуманітарний університет

(33000, Україна, Рівне, вулиця Степана Бандери, 12, e-mail: grynat1104@ukr.net)

Анотація. Стаття присвячена професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти. Метою дослідження є встановлення особливостей формування професійної культури майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у закладах вищої освіти. У пропонованій статті розкрито сутність понять «культура» та її складники. Подано тлумачення професійної культури як поєднання кваліфікаційних вимог та цінностей особистості. З'ясовано особливості формування професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів в освітньому середовищі вищої школи. Проаналізовано праці українських і зарубіжних учених з проблем підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, а також стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Визначено компетентності, які спрямовані на формування професійної культури майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії. Акцентовано на важливому значенні формування soft skills у підготовці майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів. Проаналізовано досвід професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів в Україні та за кордоном. Визначено заклади вищої освіти України, в яких проводиться підготовка здобувачів вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Зроблено порівняння змісту професійної підготовки здобувачів вищої освіти за цією спеціальністю в різних закладах вищої освіти. Окреслено форми і методи навчання, орієнтовані на формування професійної культури. Розкрито сутність та особливості контекстного навчання. Вказано на важливість впровадження контекстного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії. Запропоновано форми і методи контекстного навчання здобувачів вищої освіти зі спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» в умовах освітнього середовища закладів вищої освіти. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в Україні.

Ключові слова: професійна підготовка, професійна культура, контекстне навчання, компетентності, майбутні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії.

FEATURES OF PROFESSIONAL CULTURE FORMATION OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL THERAPY, ERGOTHERAPY

© 2020

Hrytsai Nataliia Bohdanivna, doctor of pedagogical sciences, professor, professor
of the department of biology and human health
Rivne State University of Humanities

(33000, Ukraine, Rivne, Stepan Bandera street, 12, e-mail: grynat1104@ukr.net)

Abstract. The article is devoted to the professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy in institutions of higher education. The purpose of the study is to determine the features of professional culture formation of future specialists in physical therapy, ergotherapy at institutions of higher education. The proposed article describes the essence of the concepts of «culture» and its components. An interpretation of professional culture as a combination of qualification requirements and personality values is given. The peculiarities of the professional culture of future physical therapists and ergotherapists in the educational environment of higher education are clarified. The works of Ukrainian and foreign scientists on the problems of training specialists in physical therapy, ergotherapy, as well as the standard of higher education of the first level (bachelor), branch of knowledge 22 «Health Care», specialty 227 «Physical Therapy, Ergotherapy» are analyzed. Competences aimed at forming the professional culture of future specialists in physical therapy, ergotherapy are determined. The importance of forming soft skills in the training of future physical therapists and ergotherapists is emphasized. The experience of professional training of future physical therapists and ergotherapists in Ukraine and abroad is analyzed. Institutions of higher education in Ukraine are identified, where the applicants of higher education on the specialty 227 «Physical therapy, ergotherapy» are trained. Comparison of the content of vocational training of higher education applicants on this specialty in different higher education institutions is made. Forms and methods of training, which are oriented to the formation of professional culture, are outlined. The essence and features of context learning are revealed. The importance of implementing a contextual approach into the professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy is pointed out. The forms and methods of contextual education of higher education applicants on the specialty 227 «Physical therapy, ergotherapy» in the conditions of the educational environment of higher education institutions are offered. Suggestions for improvement of professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy in Ukraine are formulated.

Keywords: professional training, professional culture, contextual education, competences, future specialists in physical therapy, ergotherapy.

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ ТЕРАПИИ, ЭРГОТЕРАПИИ

© 2020

Грицай Наталія Богданівна, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри біології та здоров'я людини
Рівненський державний гуманітарний університет

(33000, Україна, Рівне, вулиця Степана Бандери, 12, e-mail: grynat1104@ukr.net)

Анотація. Стаття присвячена професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти. Метою дослідження є встановлення особливостей формування професійної культури майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у закладах вищої освіти. У пропонованій статті розкрито сутність понять «культура» та її складники. Подано тлумачення професійної культури як поєднання кваліфікаційних вимог та цінностей особистості. З'ясовано особливості формування професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів в освітньому середовищі вищої школи. Проаналізовано праці українських і зарубіжних учених з проблем підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, а також стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Визначено компетентності, які спрямовані на формування професійної культури майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії. Акцентовано на важливому значенні формування soft skills у підготовці майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів. Проаналізовано досвід професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів в Україні та за кордоном. Визначено заклади вищої освіти України, в яких проводиться підготовка здобувачів вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Зроблено порівняння змісту професійної підготовки здобувачів вищої освіти за цією спеціальністю в різних закладах вищої освіти. Окреслено форми і методи навчання, орієнтовані на формування професійної культури. Розкрито сутність та особливості контекстного навчання. Вказано на важливість впровадження контекстного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії. Запропоновано форми і методи контекстного навчання здобувачів вищої освіти зі спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» в умовах освітнього середовища закладів вищої освіти. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в Україні.

проблемі підготовки спеціалістів по фізическій терапії, ерготерапії, а також стандарт вищого образования первого (бакалаврського) уровня, области знаний 22 «Здравоохранение», специальности 227 «Физическая терапия, эрготерапия». Определены компетентности, направленные на формирование профессиональной культуры будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии. Акцентировано значение на формировании soft skills в подготовке будущих физических терапевтов и эрготерапевтов. Проанализирован опыт профессиональной подготовки будущих физических терапевтов и эрготерапевтов в Украине и за рубежом. Определены высшие учебные заведения Украины, в которых готовят соискателей высшего образования по специальности 227 «Физическая терапия, Эрготерапия». Сделано сравнение содержания профессиональной подготовки соискателей высшего образования по этой специальности в различных учреждениях высшего образования. Определены формы и методы обучения, ориентированные на формирование профессиональной культуры. Раскрыта сущность и особенности контекстного обучения. Указано важность внедрения контекстного подхода в профессиональной подготовке будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии. Предложены формы и методы контекстного обучения соискателей высшего образования по специальности 227 «Физическая терапия, эрготерапия» в условиях образовательной среды учреждений высшего образования. Сформулированы предложения по совершенствованию профессиональной подготовки будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии в Украине.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, профессиональная культура, контекстное обучение, компетентности, будущие специалисты по физической терапии, эрготерапии.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Останні події у світі, викликані пандемією коронавірусу COVID-19, спричинили перегляд цінностей сучасного людства. Професії, пов'язані з охороною здоров'я людини, сьогодні стали найбільш необхідними та затребуваними. Ставлення до медичних працівників у більшості людей суттєво змінилося, адже від професіоналізму лікарів безпосередньо залежить здоров'я і життя кожної людини.

Водночас війна на Донбасі зумовила величезний попит на військових медиків і фізичних терапевтів (реабілітологів), які займаються відновленням втрачених людиною функцій. З огляду на це в закладах вищої освіти України все більшої популярності набуває спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія» (до 2017 року – «Фізична реабілітація» [1]).

Завданням закладів вищої освіти є підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, які володітимуть не лише фаховими знаннями та вміннями, а матимуть належний рівень професійної культури, що забезпечить якісне виконання своїх функціональних обов'язків.

Окреслені завдання передбачають вивчення наявних тенденцій у підготовці таких фахівців, аналіз перспективного досвіду і впровадження його в освітній діяльності закладів вищої освіти. Особливо цінним буде зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розглядалися аспекти цієї проблеми і на яких обґрунтовується автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблемі підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії присвячено низку наукових досліджень.

У докторській дисертації Ю. Ляного (2017) обґрунтовано систему професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації, де акцентовано на врахуванні в змісті підготовки здобувачів вищої освіти особливостей професійної діяльності, розвитку досвіду роботи у міждисциплінарній команді під час практик і науково-дослідної роботи, формуванні ціннісного ставлення магістрантів до наукової і професійної діяльності [2]. О. Беспалова (2019) вивчала підготовку бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії до застосування фізкультурно-оздоровчих технологій [3], а О. Сущенко (2019) – розвиток професійної компетентності магістрів – фізичних терапевтів та ерготерапевтів під час виробничої практики [4]. О. Базильчук (2019) досліджував готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, яка охоплює якості особистості, мотиви, прагнення, стійкі установки на цілеспрямовані дії щодо повернення працездатності осіб, які займаються спортом [5].

Проте в наведених наукових розвідках не було досліджено проблему формування професійної культури

майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у закладах вищої освіти, що на сьогодні потребує ґрунтовного вивчення.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є з'ясування особливостей формування професійної культури майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії з метою вдосконалення їхньої професійної підготовки у закладах вищої освіти. Завдання дослідження: з'ясувати сутність поняття «професійна культура майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії», визначити основні складники цієї культури; проаналізувати стандарт вищої освіти, освітні програми та навчальні плани підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», визначити дисципліни, які спрямовані на формування професійної культури майбутніх фізичних терапевтів і ерготерапевтів, та ефективні методи навчання цих дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії відбувається в дуже багатьох закладах вищої освіти України. Практично в кожній області є мінімум один заклад, де готують здобувачів вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Зокрема, в м. Рівному чотири заклади вищої освіти навчають майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів. Загалом за результатами вступної кампанії 2019 року в Україні налічується 64 заклади вищої освіти, які провадять підготовку здобувачів зі спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» за бакалаврським рівнем вищої освіти і 35 закладів – за магістерським рівнем. Такі дані дають підстави стверджувати про велику популярність фаху фізичного терапевта та ерготерапевта.

Майбутніх фізичних терапевтів і ерготерапевтів готують у багатьох закордонних закладах освіти, зокрема в Польщі, Болгарії, Португалії, Великобританії, Канаді, США та багатьох інших країнах. Досвід підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у країнах Європи детально проаналізовано у наукових розвідках Н. Белікової [6; 7], І. Мордвінової [8] та ін. Встановлено, що більшість відмінностей полягає в пріоритетах соціальної політики та охорони здоров'я країн у розподілі навчального навантаження (кількості навчальних та клінічних годин) та переліку дисциплін за певними циклами підготовки.

У процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти необхідно звертати увагу не лише на формування фахових компетентностей, а й на професійну культуру майбутніх фахівців.

У стандарті вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» [9] вказано перелік загальних та спеціальних компетентностей, з-поміж яких можна виокремити здатність діяти на основі етичних міркувань, соціально відповідально і свідомо, збері-

гати та примножувати моральні, наукові, культурні цінності тощо. Такі компетентності сприяють формуванню професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів. Крім того, неабияке значення має розвиток soft skills, до яких віднесемо здатність працювати в команді, навички міжособистісної взаємодії, здатність мотивувати людей, планувати й управляти часом та ін.

Професійна культура передбачає поєднання кваліфікаційних вимог та цінностей особистості. Розглянемо це поняття детальніше.

У «Новому словнику іншомовних слів» подано шість тлумачень поняття «культура», зокрема «1) сукупність досягнень людського суспільства у виробничому, суспільному та духовному житті» та «4) ступінь освіченості, вихованості кого-небудь» [10, с. 335]. У філософському енциклопедичному словнику зазначено, що культура – це «процес та результат об'єктивної особистісної основи людини задля досягнення внутрішньо-духовної комунікації» [11, с. 314].

Залежно від об'єкта виокремлюють культуру всього суспільства, культуру певної професійної групи та культуру окремої особистості.

Теоретичний аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що професійна культура – це інтегральна якість особистості, яка проектує її загальну культуру в сферу професії і охоплює високий рівень професіоналізму та внутрішні якості фахівця. Це складник загальної культури особистості, що ґрунтується на професійних знаннях, вміннях, цінностях, мотивах і нормах поведінки, які сприяють ефективному виконанню професійної діяльності [12; 13; 14].

Специфіка роботи фізичних терапевтів і ерготерапевтів полягає в наявності певних професійних та особистісних якостей, а професійна культура є певним стержнем особистості фахівця цієї спеціальності. На нашу думку, професійна культура – це сукупність норм і правил поведінки, цінностей, характерних для певної професійної діяльності.

Відтак, професійною культурою майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії вважатимемо інтегративну характеристику їхньої підготовки до виконання майбутньої професійної діяльності, підґрунтям якої є високо розвинуті особистісні якості, знання та цінності, загальні та фахові компетентності, що проектують загальну культуру особистості в сферу професії, і сприяють якісному виконанню професійних завдань. Складниками професійної культури є професійно значущі якості особистості, ціннісне ставлення до професійної діяльності, норми, правила і способи поведінки тощо.

На формування професійної культури впливають особливості самої професії, а також об'єктивні і суб'єктивні чинники. До об'єктивних чинників віднесемо світові тенденції розвитку фізичної терапії та ерготерапії, реальний стан системи охорони здоров'я, престижність професії та ін. Суб'єктивними чинниками вважаємо загальний рівень культури, мотивацію особистості до професійної діяльності, внутрішнє прагнення допомагати людям, гуманність тощо.

Фізичний терапевт, ерготерапевт, окрім наявності високого рівня фахової компетентності, повинен вміти спілкуватися зі своїми пацієнтами, бути толерантними, ввічливим, чуйним, володіти емпатією, дотримуватися професійної етики.

Процес формування професійної культури майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії є важливою умовою їхньої професійної підготовки. Тому зміст підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» має передбачати дисципліни, спрямовані на формування професійної культури майбутнього фахівця. Зокрема, в Рівненському державному гуманітарному університеті бакалаври – фізичні терапевти вивчають філософію, історію української культури, педагогіку, загальну і клінічну психологію, основи соціології і права, які належать до обов'язкових

дисциплін. Крім того, здобувачам вищої освіти запропоновано такі вибіркові дисципліни: корекційна педагогіка, інклюзивна освіта, етика ділового спілкування, соціальна психологія, психологія здорового способу життя, психологія адитивної поведінки [15]. Названі дисципліни, а також навчальна та виробничі практики (загальна ознайомча практика за профілем майбутньої професії, клінічна практика при хворобах серцево-судинної системи, клінічна практика при хворобах дихальної системи, клінічна практика при порушенні діяльності опорно-рухового апарату, клінічна практика при порушенні діяльності нервової системи) позитивно впливають на формування професійної культури майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

Крім того, неабиякий резерв для формування професійної культури мають фахові дисципліни. У Стандарті вищої освіти не зазначено тих методів і технологій навчання, які необхідні для повноцінного формування професійної культури майбутнього фахівця. Розробники стандарту зазначають тільки спостереження, опитування, вимірювання, тестування, вербального і невербального спілкування [9], що не є методами навчання. На наш погляд, необхідно, щоб освітній процес здобувачів вищої освіти відбувався з урахуванням контекстного підходу, тобто через засвоєння теоретичних знань та формування практичних умінь і навичок у контексті майбутньої професії.

Погоджуємося з А. Вербицьким у тому, що під час контекстного навчання пріоритетним є не трансляція інформації, а розвиток компетентностей студентів, спрямованих на виконання професійних функцій, вирішення проблем та завдань. Під час контекстного підходу створено умови для зміни діяльності від минулого через теперішнє до майбутнього, від навчання до праці [16].

Науковець наголошує, що, на відміну від традиційного навчання, яке спрощено передає зміст певних наукових дисциплін, у контекстному навчанні джерелом навчання є також майбутня професійна діяльність, що передбачає вивчення та опанування основних професійних завдань і функцій.

Під час організації професійно орієнтованої підготовки майбутніх фізичних терапевтів і ерготерапевтів потрібно підбирати такий зміст, форми, методи і засоби навчання, які б наближали здобувачів вищої освіти до майбутньої професійної діяльності і сприяли б формуванню в них професійної культури.

Способами реалізації контекстної підготовки майбутніх фізичних терапевтів і ерготерапевтів є використання технологій проблемного, рефлексивного, діалогового, проектного навчання тощо.

Ефективним є проведення різних видів лекцій (візуалізацій), застосування ділових ігор, розв'язання кейсів, виконання проектів, які безпосередньо стосуються майбутньої професійної діяльності [17].

Індивідуальні завдання спрямовані на вираження суб'єктивної позиції здобувачів вищої освіти щодо вирішення розв'язання конкретних професійно-орієнтованих задач.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок цього напрямку. У результаті теоретичного аналізу наукової літератури встановлено, що професійною культурою майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії вважатимемо інтегративну характеристику їхньої підготовки до виконання майбутньої професійної діяльності, підґрунтям якої є високо розвинуті особистісні якості, знання та цінності, загальні та фахові компетентності, що проектують загальну культуру особистості в сферу професії, і сприяють якісному виконанню професійних завдань.

В Україні підготовку здобувачів вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» здійснюють 64 заклади вищої освіти за першим рівнем і 35 закладів – за другим рівнем вищої освіти. Зміст професійної підготовки

здобувачів вищої освіти за вказаною спеціальністю має передбачати дисципліни, спрямовані на формування професійної культури майбутнього фахівця (зокрема, філософію, історію української культури, педагогіку, загальну і клінічну психологію, основи соціології і права, корекційну педагогіку, інклюзивну освіту, етику ділового спілкування, соціальну психологію, психологію здорового способу життя, психологію адитивної поведінки та ін.).

Підготовку майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії потрібно організовувати з урахуванням контекстного підходу, що передбачає навчання на основі реальних ситуацій професійної діяльності. Ефективними є ділові ігри, розв'язання ситуативних завдань, кейс-метод, виконання проєктів, моделювання ситуацій реабілітації пацієнта тощо.

Вітчизняним закладам вищої освіти необхідно вивчити зарубіжний досвід підготовки майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів і посилити практичне спрямування професійної підготовки, формувати не тільки професійну компетентність, а й професійну культуру майбутніх фахівців.

Перспективи подальших досліджень полягатимуть у вивченні досвіду формування професійної культури майбутніх фізичних терапевтів і ерготерапевтів у країнах Європейського Союзу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2017 р. № 53 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53-2017-%D0%BF> (дата звернення: 23.03.2020).
2. Лянной Ю. О. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах : автореферат дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2017. 46 с.
3. Беспалова О. О. Формування готовності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії до застосування фізкультурно-оздоровчих технологій у професійній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 20 с.
4. Суценко О. М. Розвиток професійної компетентності майбутніх магістрів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі виробничої практики : автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 20 с.
5. Базильчук О. В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів : автореферат дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький: ХНУ, 2019. 40 с.
6. Белікова Н. Основні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у Польщі. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2010. № 3. С. 7–10.
7. Белікова Н. Структура та зміст підготовки фахівців з фізичної реабілітації в окремих країнах Європи. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини. 2010. № 1. С. 19–26.
8. Мордвінова І., Ольховик А. Підготовка студентів спеціальності «Фізична терапія» та «ерготерапія» у країнах Європи. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2018. № 1 (75). С. 152–161.
9. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/227-fizichna-terapiya-ergoterapiya-bakalavr.pdf> (дата звернення: 27.03.2020).
10. Новий словник інішомовних слів / [Л. І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хом'як, А. А. Дем'янюк]; за ред. Л. І. Шевченко. Київ: АРІІ, 2008. 672 с.
11. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ: Абрис, 2002. VI, 742 с.
12. Наливайко О. Б. Формування професійної культури майбутніх сімейних лікарів у процесі контекстної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця: Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського, 2016. 20 с.
13. Гусак В. М. Шляхи формування професійної культури майбутніх соціальних працівників в умовах університету. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер.: Педагогіка. 2010. Т. 136, Вип. 123. С. 69–73.
14. Якуба Е. А. Социология: учебное пособие для студентов. Харьков: Изд-во: «Константа», 1996. 176 с.
15. Освітня програма «Фізична терапія, ерготерапія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я». URL: www.rshu.edu.ua/images/osvitni_programi/osv_prog_bak_227_fiz_terapi_ergoter_20192.pdf (дата звернення: 27.03.2020).

16. Вербицкий А. А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения. Москва: ИЦ ПКПС. 2004. 84 с.

17. Грицай Н. Контекстно-орієнтована підготовка майбутніх учителів біології у педагогічних закладах вищої освіти. Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій: колективна монографія / за наук. ред. проф. Гаврілової Людмили. Hameln, Germany: InterGING, 2019. С. 167–180.